UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De val van Kaboel markeert einde Pax Americana

Marácz, L.

Publication date
2021
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2021). De val van Kaboel markeert einde Pax Americana. *Armex*, *105*(4), 4-5. https://onsleger.nl/wp-content/uploads/2021/09/Armex_4_digi.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

Column

De val van Kaboel markeert einde Pax Americana

Prof. Dr. László Marácz

We zijn recentelijk ooggetuige geweest van de val van de Afghaanse hoofdstad Kaboel en de smadelijke aftocht van de NAVO-troepen geleid door de VS uit Kaboel. Het Westen raakte verstrikt in Afghanistan als reactie op de aanslag op de VS door radicale islamitische terroristen op 11 september 2001. Volgens de toenmalige president van de VS, George Bush junior, hadden de toenmalige radicaal-islamitische heersers van Afghanistan, de Taliban, aan de islamitische terroristen die de aanslagen in de VS pleegden onderdak geboden. Vandaar dat de Afghaanse Taliban-regering ten val gebracht diende te worden.

Een intensief en kostbaar programma werd opgetuigd om Afghanistan te transformeren van een losse federatie van stammen geleid door hun militaire leiders naar een moderne burgersamenleving naar Westers model. Met de val van de Westerse gezinde Afghaanse regering in de zomer van 2021 is er een abrupt einde gekomen om via de introductie van een civiele samenleving naar Westers model in de rest van de wereld de vredesboodschap van de Pax Americana te brengen.

Kaboel en Saigon

Commentatoren vergelijken de smadelijke aftocht van het Amerikaanse leger uit Kaboel met de val van Saigon (tegenwoordig Ho Chi Minhstad). De beelden zijn treffend: de laatste helikopters en vliegtuigen die Afghaanse burgers met een Westers paspoort en Westerse burgers van het vliegveld in Kaboel in veiligheid proberen te brengen. Maar de gevolgen van de val van Kaboel zijn niet te vergelijken met die van het Vietnamese Saigon. De Vietnamees-Amerikaanse oorlog werd op Vietnamees grondgebied uitgevochten in de hoogtijdagen van de Koude Oorlog. De Amerikaanse nederlaag in Vietnam was slechts een episode, hoewel een pijnlijke, in de Koude Oorlog. De ligging van Vietnam in de periferie van Zuidoost-Azië is niet te vergelijken met die van Afghanistan dat een centrale ligging heeft op het Aziatische continent. In Kaboel stond de Amerikaanse wereldhegemonie op het spel en is er in de vorm van China een veel slagvaardigere uitdager voorhanden dan met de toenmalige Sovjet-Unie die het communistische Noord-Vietnam steunde. Niet dat China de Taliban heeft gesteund in de afgelopen jaren, maar de wereldleider in spé zal nu dankbaar gebruik maken van het politiek-economische vacuüm dat de terugtrekkende Amerikanen hebben achtergelaten.

Tanend Amerikaans leiderschap

De val van Kaboel heeft een serie ernstige tekortkomingen in het Amerikaanse wereldleiderschap aan het licht gebracht. De snelle opmars van het slechts 75.000 manschappen tellende leger van de Taliban naar Kaboel werd door de Amerikaanse inlichtingendiensten totaal verkeerd ingeschat. Het Pentagon kan dus niet meer zoals in het verleden blind vertrouwen op de rapporten van de Amerikaanse inlichtingendiensten. Het civiele project om van Afghanistan een democratie te maken naar Westers model is mislukt. Dit betekent het einde van de Pax Americana, de vrede die onder Amerikaanse wereldhegemonie werd gegarandeerd, mits de leden van de Pax Americana zich aan de voorwaarden voor een democratische samenleving hielden. Met de opmars van de Taliban stortten de fundamenten van de Afghaanse democratie die naar nu blijkt een lege dop is geweest in een recordtempo in elkaar. Het reguliere Afghaanse leger, getraind door de NAVO, was niet bereid om weerstand te bieden aan de Taliban die met hun pick-up trucks regio na regio simpel innamen. Het is jammer dat de Amerikaanse president Joe Biden verklaard heeft dat het in Afghanistan eigenlijk niet ging om de verspreiding van democratie maar om af te rekenen met het radicaal-islamitische terrorisme. Het hele Westen is twintig jaar bezig geweest om democratie te brengen in Afghanistan en heeft daarvoor veel geofferd, ook levens van de eigen manschappen. Maar evenmin zijn de radicaal-islamitische ter-

Afghanistan. Afbeelding: United Nations

De Afghaanse democratie is, naar nu blijkt, een lege dop geweest

Afghanen gaan aan boord van een Amerikaans militair transportvliegtuig. Foto: Wikimedia Commons, USMC, lance cpl Nicholas Guevara

roristen verslagen, waarom het allemaal klaarblijkelijk te doen is geweest. Tijdens de chaotische evacuatievluchten van het vliegveld van Kaboel werd er een dodelijke zelfmoordaanslag gepleegd door een Centraal-Aziatische tak van Islamitische Staat, IS-K. Het radicaal-islamitisch terrorisme was met één actie terug van weggeweest.

China wordt het zevende wereldrijk

Met de terugtrekking van de NAVO en de Amerikaanse troepen uit Kaboel heeft de VS de loper uitgelegd voor de snelle opmars van China naar wereldhegemonie. De erfgenamen van de communistische dictator Mao Zedong zijn hard op weg om het zevende wereldrijk te worden en krijgen van de afzwaaiende wereldleider alle steun om die snelle opmars te realiseren. Nu het Westen zich teruggetrokken heeft uit Afghanistan, wordt Afghanistan geïntegreerd in het Chinese wereldrijk. Het vehikel waarmee China vorm geeft aan zijn mondiale expansie is de Nieuwe Zijderoute, een transnationaal, infrastructureel netwerk waarmee China zijn financieel-economische netwerk in de wereld vast verankerd heeft. China heeft tot nu toe Afghanistan genegeerd vanwege de instabiele politieke situatie in dat land en heeft routes in westelijke richting vooral via Centraal-Azië laten lopen. Nu de Taliban vast in het zadel zit, kan Afghanistan waarmee China een korte, hoewel moeilijk toegankelijke grens heeft, opgenomen worden in de Nieuwe Zijderoute. De Taliban kunnen hun islamitische ideologie in de praktijk omzetten en kunnen in Beijing aankloppen voor financiële steun, maar ook China zal geen terrorisme en jihadcampagnes in haar omgeving of op haar eigen territorium dulden. Een directe verbinding van China naar Iran, een andere aartsvijand van het Westen, kan dan nu via Afghanistan gaan lopen waarmee tevens de oostelijke omsingeling van Iran opgeheven wordt. Het is duidelijk dat de terugtrekking van de Amerikanen uit Afghanistan de verdere Chinese expansie op het Euraziatische continent zal bespoedigen.

Europa na de val van Kaboel

Na het Amerikaanse debacle in Kaboel zal Europa, dat sinds de Tweede Wereldoorlog een onlosmakelijk onderdeel van de Pax Americana is, zich zorgen moeten maken om haar veiligheid. Nu blijkt dat de drager van de Pax Americana - de Amerikaanse wereldmacht - tanende is, is een assertieve opstelling van Europa in zake veiligheidsonderwerpen vereist. De hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de Spaanse politicus Josep Borrell, heeft het idee van een gemeenschappelijk Europees leger weer van stal gehaald en probeert de lidstaten warm te maken voor de invoering hiervan. Of dit zal lukken is nog maar de vraag. In de binnenste cirkels van de Unie zijn politici opgegroeid in de veronderstelling dat het Atlantisch kader oplossingen biedt voor alle crises. Of de mentale stap op korte termijn naar meer eigen Europese verantwoordelijkheid gezet kan worden, is onduidelijk.

Een directe verbinding van China naar Iran kan dan nu via Afghanistan gaan lopen

China heeft een korte, hoewel moeilijk toegankelijke grens met Afghanistan. Foto: Wikimedia Commons, USAF

Een Zuid-Vietnamese helikopter wordt in 1975 van de USS Okinawa geduwd. Commentatoren vergelijken de smadelijke aftocht van het Amerikaanse leger uit Kaboel met de val van Saigon. Foto: Wikimedia Commons, US Marines

Talibanstrijders in een Humvee in Kaboel. De gevolgen van de val van Kaboel zijn niet te vergelijken met die van het Vietnamese Saigon. Foto: Foto Wikimedia Commons, VOA

Een assertieve opstelling van Europa in zake veiligheidsonderwerpen is nu vereist